

Borsaların Ekonomideki Yeri ve Globalleşme Sürecinde Yeniden Yapılandırılmaları “Türkiye için Model Arayışı” Paneli

(10 Nisan 2003, İstanbul)

Y. Ziya Toprak
Başkan, Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği

Sayın Bakan,
Sayın Basın Mensupları,
Değerli Konuklar,
Sevgili Meslektaşlarımız,

Panelimize Hoş Geldiniz. Birliğimizin yetkili organları, üye ve çalışanları adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bilindiği gibi, öz düzenleyici bir meslek kuruluşu olan Birliğimiz, kuruluş amacına uygun olarak, ülkemiz sermaye piyasasının geliştirilmesine yönelik, düzenli şekilde; Konferans, Panel, mesleki eğitim, araştırma ve yayın faaliyetlerinde bulunmaktadır.

Çok yeni bir kurum olmamıza karşın, faaliyetlerimize gösterilen ilgi bizlere güç ve destek vermekte; sermaye piyasamız ve ülke ekonomimiz yararına yeni atılımlarda bulunma yönünde, şevkimizi ve heyecanımızı arttırmaktadır. İlginize teşekkür ediyoruz.

Bu defa konumuz: Borsaların Yeniden Yapılandırılmaları.

Hatırlanacağı üzere, bir süre önce hükümet yetkililerince yapılan açıklamada İMKB ve İstanbul Altın Borsası'nın özelleştirileceği belirtilmişti.

Yine aynı günlerde, KOBİ'lerin finansman ihtiyacının Sermaye Piyasasından sağlanmasına yönelik olarak KOBİ Piyasası'nın kurulacağı ve bu düşüncenin kısa sürede hayata geçirileceği vurgulanmıştı.

Nitekim, Sermaye Piyasası Kurulu bu doğrultuda gerekli adımları atmış ve KOBİ Piyasası kurulmasına ilişkin Yönetmelik yürürlüğe girmiştir.

Kuşku yok ki, her iki konu da; ülke ekonomimizi, sermaye piyasamızı ve doğal olarak da biz aracılık mesleği mensuplarını ve kurumlarımızı çok yakından ilgilendirmektedir.

O bakımdan, bu iki konuyu birlikte ele alan bir panel düzenlemenin yararlı ve zamanlama itibarıyla de uygun olacağı görüşüne vardık.

Bu panelle, misyonumuz doğrultusunda, ilgili tarafları ve uzman kişileri bir araya getirerek; konunun geniş bir platformda tartışılmasına, böylece de, yürütülen çalışmaların daha sağlıklı bir sonuca ulaştırılmasına katkıda bulunmayı amaçladık.

Saygıdeğer Konuklar,

Değerli Üyelerimiz,

Yaklaşık iki buçuk yıldan beri "ekonomik kriz" ülkemizin bir numaralı gündem maddesini oluşturuyor.

Aslına bakarsanız, krizi kaçınılmaz kılan politika ve uygulamaların başlangıcı, çok daha eski yıllara uzanır.

Ne var ki, o tarihlerde şeffaf olmayan kamu yönetimi ve uygulanan bütçe politikaları, ülkemizin makro ekonomik denge sorunları ile bunların nedenlerinin su üstüne çıkmasını engellemiş; dolayısıyla, gerekli önlemlerin alınmasını da -maalesef- geciktirmiş ve güçleştirmiştir.

Krizi takiben, IMF'le imzalanan stand-by anlaşmaları doğrultusunda alınan radikal önlemler, ülkemizin yeni krizlerle karşılaşmadan, sürdürülebilir bir büyümeyi sağlayabilmesini hedeflemekte ve bu tedbirler, geniş kesimlerce olduğu gibi, tarafımızca da bütünüyle desteklenmektedir.

Bu bakımdan temennimiz, atılmış olan olumlu adımların kesintisiz sürdürülmesi ve sırada bekleyen diğer reformların da bir an önce hayata geçirilmesidir.

Bu da maalesef, çoğu zaman, acı reçetelerin uygulamaya konulması anlamına gelmekte, dolayısıyla da siyasal otoritelerin kararlı, toplumumuzun da o denli sabırlı olmasını gerektirmektedir.

Kayıt dışı ekonominin kayıt altına alınması, özelleştirmelerin tamamlanması, kamuda aşırı istihdamın önlenmesi, sosyal güvenlik reformu, bu çerçevede ilk akla gelen ana sorunlar arasındadır.

İnanıyoruz ki, piyasada özlemini duyduğumuz güven ortamı bu sorunların üzerine kararlılıkla gidilmesi ile sağlanabilecek,

Halen ekonomiye yarar sağlamayan türden yatırımlara, örneğin; yastık altına, dövize, kıymetli madenlere ya da yabancı finans kurumlarına emanet edilen ülke kaynaklarımız, ancak böyle bir ortamda tekrar ekonomimizin hizmetine sunulabilecektir.

Ne yazık ki, bunun dışında, kolay bir çözüm şekli yoktur.

Ülkemizin, bugünkü ekonomik sorunlarını kalıcı olarak çözebilecek potansiyele sahip bulunduğu inancındayız.

Bu bakımdan, sürekli borç arayışı yerine kendi öz kaynaklarımıza yönelmemiz, en rasyonel ve ülke olarak, bize en yaraşan davranış biçimi olacaktır.

Yine inanıyoruz ki, sermaye piyasamız; tüm kurum ve kuruluşları, yetişmiş, deneyimli insan gücü ile bu alanda üzerine düşen görevi en iyi şekilde yapacak ehliyettedir,

Ve, piyasamızın halihazırdaki büyüklüğü dikkate alındığında, mevcut potansiyelden daha fazla yararlanmamız gerektiği, bu amaçla da hepimize düşen görevler bulunduğu açıktır.

Nitekim, "Uluslararası Borsalar Federasyonu"nın borsaların ülke ekonomisi içindeki yeri ve önem derecesinin bir göstergesi olarak kullandığı "Piyasa Değeri/GSYİH" kriterinin, 2002 yılı verilerine bakıldığında, bu alanda gidilecek epey mesafemiz bulunduğu açıkça görülmektedir.

Söz konusu oran;

Malezya'da %135,
Yunanistan'da %51,
Güney Kore'de %46,
İsrail'de %40,
Türkiye'de %21,
Arjantin'de %17,

Sayın Bakan
Saygıdeğer Konuklar,
Değerli Üyelerimiz,
Çok iyi bilindiği gibi, pazar ekonomilerinin kilit kurumu borsalardır.

Borsalar; girişimcilere ihtiyaçları olan kaynağı yaratır, likidite sağlar, sermayeye mobilite kazandırır, ekonominin barometresi işlevini görür.

Ayrıca, mülkiyeti tabana yayma gibi son derece önemli bir sosyal işlevi de yerine getirir.

Kuruluşundan bugüne kısa bir süre geçmesine karşın, ekonomiye 20 milyar Doların üzerinde kaynak aktarmayı başaran İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, ülkemiz ekonomisi ve mali piyasaları için büyük önem taşımaktadır.

Aynı şekilde, Borsa ile ilgili olarak yapılacak her düzenleme de, sayıları 166'yı bulan Birliğimiz üyelerini yakından ilgilendirmektedir.

Panel konumuzu teşkil eden özelleştirmeye, Birlik olarak, bakış açımıza gelince;

Bilindiği üzere, borsalar başlangıçta kooperatif bir yapıda organize olmuş iken, 1990'lı yıllardan itibaren bu kurumlar, kar amacı güden şirket yapısına dönüştürülmeye başlanmıştır.

Bu radikal değişime neden olan hususlar; borsaların daha etkin ve verimli çalışmaları, ürün ve hizmet kalite ve çeşitlerini arttırmaları, aynı ülke veya yabancı ülkelerdeki borsalarla rekabet edebilmeleri, yeni teknoloji yatırımları için ilave kaynak toplayabilmeleri... gibi temel nedenlere dayanmaktadır.

Türkiye'de de, tüm unsurlarıyla yerleştirilmesi için yoğun çaba harcanan serbest piyasa ekonomisi modeli ile örtüşen bu trende ayak uydurulması doğaldır.

Bu nedenle de, Birliğimiz İMKB'nin kar amaçlı bir şirket konumuna getirilmesi ve uygun şartlarda özelleştirilmesi konusuna, ilke olarak, olumlu yaklaşmaktadır.

Ancak, başta üyelerimiz olmak üzere; yatırımcıların, halka açık şirketlerin ve bizi Borsamız ve diğer sermaye piyasası kurum ve kuruluşlarımızın özverileriyle bugünkü konumuna gelen Borsamızın yeniden yapılandırılması son derece titiz bir çalışmayı gerekli kılmaktadır.

Zira, az önce değindiğim amaçlara hizmet etmeyecek bir özelleştirme ve halka açılma, ülke ekonomisine olduğu kadar, hem üyelerimiz, hem milyonlarca yatırımcı, hem de diğer paydaşlar açısından giderilmesi güç sakıncalar doğurabilir.

Dolayısıyla, halen ülkemizin iyi çalışan kurumlarından biri durumunda olan İMKB'nin, yeni yapısı ile, çok daha iyi hizmet sunar hale getirilmesi temel hedef olmalı, diğer amaçlar bu hedefin önüne geçmemelidir.

Ülkemiz şartlarına en uygun yapının kurulabilmesi için, dünya örneklerinden de yararlanılarak;

Yasal çerçevenin oluşturulması, şirketleşmede en uygun ortaklık yapısının belirlenmesi, rekabete ilişkin hususların düzenlenmesi, vergisel konular, denetim ve öz düzenleme ilkeleri başta olmak üzere çok yönlü bir çalışma yapılması gerektiğini düşünüyoruz.

Panelimizde bizlerle birlikte olan Sayın Başkan ve Sayın konuşmacıların konuya ilişkin değerli görüş ve düşünceleri, bu arada sayın davetlilerin yöneltecekleri soru ve kişisel yorumlarıyla yapacakları katkılar, hiç kuşkusuz, özelleştirmeyi hayata geçirecek ilgili ve yetkililere önemli ip uçları verecektir.

Sayın Bakan,

Değerli Konuklar,

Türkiye’de işletmelerin %99’unun KOBİ tanımına girdiği, ihracatın %10’luk bölümünün KOBİ’lerce gerçekleştirildiği, bu işletmelerde çalışan kişi sayısının imalat sanayi istihdamının %60’ını oluşturduğu bilinmektedir.

Ülke ekonomisinde bu denli önemli yer tutmalarına karşın KOBİ’ler çeşitli nedenlerle ciddi finansman sıkıntısı içindedirler.

Elimizdeki verilere göre bu kuruluşların kullandıkları kredilerin toplam kredi içindeki payı %5 düzeyinde, üstelik de kısa vadeli.

Bu bakımdan, söz konusu işletmelerin ihtiyaç duyduğu uzun vadeli öz kaynak veya yabancı kaynağın sermaye piyasasından sağlanması amacıyla oluşturulması düşünülen KOBİ Piyasalarını destekliyor ve üyelerimiz açısından da yeni bir iş alanı olarak değerlendiriyoruz.

Ancak, bu piyasaların başarılı olabilmesi için bazı temel sorunların çözümü gerekmektedir. Bunların başında da herkesçe bilinen ülkemizin “Kayıt Dışı Ekonomi” gerçeği gelmektedir.

O nedenle de, bu piyasalara kote olacak şirketlere, ciddi vergisel teşvikler getirilmesi gerekir düşüncesindeyiz.

Yine bununla bağlantılı olarak, bu kuruluşların belge ve kayıt düzeni oluşturmaları ve kurumlaşmaları yönünde de desteklenmelerinde yarar vardır.

Aracı Kuruluşlar Birliği olarak böyle bir piyasanın kurulması yönündeki çabalara her türlü desteği vermeye hazır olduğumuzu belirtmek isteriz.

Panelimizde, KOBİ’lerle ilgili görüşlerini ortaya koymak üzere iki değerli konuşmacı bizlerle birlikte olacak. Ülkemizin KOBİ gerçeği ve sorunlarını ilk ağızdan dinleme fırsatı bulabileceğiz.

Sözlerimi burada bitirirken;

Bizleri onurlandıran Sayın Başbakan Yardımcısına, Diğer Yetkililere, Basınıma, değerli Üye Çalışanlarımıza ve diğer tüm konuklarımıza katılımları için tekrar teşekkür ediyor,

Birlik üye ve çalışanları adına hepinize en içten saygılarımı sunuyorum.